

Goethe-Universität / 60629 Frankfurt nad Menem
Fachbereich Wirtschaftswissenschaften
Katedra Finansów Publicznych i Dynamiki Makroekonomii
Prof. Dr Alexander Ludwig
Campus Westend / House of Finance
Theodor-W.-Adomo-Platz 3
60629 Frankfurt nad Menem
Niemcy
Telefon +49 (0) 69 798 30036
ludwig@econ.uni-frankfurt.de
www.uni-frankfurt.de

Recenzja rozprawy doktorskiej

Pani Małgorzaty Walerych

„Zagregowane i dystrybucyjne skutki emigracji”

Z przyjemnością mogę skomentować rozprawę Pani Małgorzaty Walerych zatytułowaną „Zagregowane i dystrybucyjne skutki emigracji”, w której dokonano oceny sumarycznych i dystrybucyjnych skutków dużego odpływu emigracji z Polski do innych krajów UE po rozszerzeniu UE w 2004 r., którą przeczytałem z wielkim zainteresowaniem.

W rozprawie Pani Walerych kładzie szczególny nacisk na zagregowane / zbiorcze i dystrybucyjne konsekwencje emigracji wysoko wykwalifikowanej siły roboczej. Rozprawa rozpoczyna się od krótkiego wstępu, w którym sformułowane są główne hipotezy, po których następuje obszerny przegląd literatury dotyczącej migracji międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem emigracji, w rozdziale 1. Rozdział 2 przedstawia model dwóch krajów z heterogenicznymi czynnikami i wyborem migracji wewnętrznej [tłum. endogenous] – podsumuję kilka kluczowych elementów modelu poniżej. W rozdziale 3 przedstawiono główne wyniki analizy ilościowej, a w rozdziale 4 zbadano rolę niektórych modelowych elementów w wynikach / wnioskach. Rozdział *Wnioski* podsumowuje rozprawę i wskazuje implikacje fiskalne jako kluczowy brakujący element. Wszystkie wykresy i tabele zostały przeniesione do części z załącznikami znajdującej się za listą odniesień. Ta część zawiera również szczegóły techniczne dotyczące algorytmu rozwiązania.

Pozwólcie, że podsumuję niektóre elementy modelu, które są kluczowe dla analizy. Aby zbadać zagregowane i dystrybucyjne konsekwencje emigracji osób o wysokich kwalifikacjach z Polski po rozszerzeniu UE w 2004r., Pani Walerych opracowuje model migracji międzynarodowej obejmujący dwa regiony z wewnętrzną premią płacową między wysoko wykwalifikowanymi a nisko wykwalifikowanymi, co jest spowodowane komplementarnością umiejętności i kapitału w łącznej produkcji – a zatem przez niedoskonałą substytucyjność między wysoko i nisko wykwalifikowaną siłą roboczą – oraz międzynarodową mobilność kapitału. Modelowy region H to Polska, modelowana jako mała otwarta gospodarka, a region F to region przyjmujący, który reprezentuje UE, a zatem składa się z 28 krajów. Aby prześledzić całą dystrybucję, autorka dodatkowo rozszerza model o specyficzne ryzyko wydajności pracy. Modelowe indywidualne gospodarstwa domowe żyją w sposób skończony i w każdym okresie narażone są na szczególne oraz specyficzne dla wieku ryzyko przeżycia. Model zawiera zatem nie cytowany – Imrohorglu (1989) – **typ nakładających się na siebie elementów pokoleń i łączy je w strukturze produkcyjnej, jak u Krussell et al. (2000) oraz dodatkowe elementy związane z konkretnym pytaniem badawczym z wyborem migracji wewnętrznej i według stałych kosztów migracji**. Co ważne, o ile w analizie skupiono się na nieoczekiwanym szoku dla gospodarki w postaci otwarcia rynku pracy przez rozszerzenie UE, o tyle autorka bada pełne przełożenie gospodarki wywołane tym wydarzeniem na długookresowy stan stały.

Bez najmniejszej wątpliwości jest to bardzo mocna praca, a w wybranym środowisku Pani Walerych przeprowadziła analizę z wielką starannością i ujawnia wyniki w bardzo zwięzły i zrozumiały sposób. Moim zdaniem, kluczowymi innowacyjnymi kanałami i wkładem w literaturę migracyjną jest połączenie ram komplementarności umiejętności kapitałowych z ilościowym modelem nakładających się pokoleń w celu zbadania zbiorczej i dystrybucyjnej roli emigracji. Dzięki tym modelowym wyborom Pani Walerych opracowuje bardzo potężne narzędzie do studiowania interesujących i niezwykle ważnych pytań. Co ważne, Pani Walerych nie ogranicza swojej analizy do długookresowej (lub krótkookresowej), ale charakteryzuje przejściową dynamikę gospodarki, która jest ważna dla dobro-bytowej analizy skutków. Należy również podkreślić, że z technicznego punktu widzenia jest to dość wymagające zadanie.

W pozostałej części mojej recenzji, główny nacisk zostanie położony na aspekty, których nie rozumiałem w pełni, albo które rozszerzyłyby analizę poza obecny status quo o elementy, które można uznać za istotne dla konkretnych krótko- i długoterminowych omawianych pytań. Choć lista ta może być czytana jako krytyczny komentarz, powinna być interpretowana jako konstruktywna, i nie powinna w żaden sposób podważać silnego wkładu, którym Pani Walerych przyczyniła się w swojej bardzo godnej przeczytania analizie.

Czytając wprowadzenie, pomocne byłoby dla czytelnika, gdyby sformułowana hipoteza była ściślej związana z dokonanymi wyborami modelowymi, co dawałoby czytelnikowi lepsze wskazówki dla całej pracy. Jednym z aspektów, którego nie do końca rozumiałem i który pozostawał dla mnie niejasny również po przejrzaniu rozprawy, jest to, jak traktowany jest wymiar gospodarki otwartej kraju wysyłającego H (małej otwartej gospodarki) oraz jak powinienem rozpatrywać spójność modelu wewnętrznego z krajem przyjmującym F modelowanym jako gospodarka zamknięta. Właśnie teraz, kiedy ponownie patrzę na tę pracę, czytam opis, że kraj ojczysty jest postrzegany jako „nieskończenie” mały w stosunku do kraju przyjmującego, tak że również z perspektywy obcego kraju, napływ i odpływ kapitału do obcego kraju może być zignorowany. Ten punkt wymaga

podkreślenie we wstępie, ponieważ wymiar małej otwartej gospodarki nie jest nieistotny dla zrozumienia konsekwencji [tłum. dla?] dobrobytu.

W związku z tym, równanie równowagi dla stopy procentowej w kraju pochodzenia, a także wyrażenie premii płacowej między wysoko- i nisko-wykwalfikowanymi pracownikami muszą być podawane w formie zamkniętej. Oba wyrażenie zapewniłyby przydatne wskazówki dotyczące interpretacji wyników. Inaczej niż w standardowym modelu z funkcją produkcji Cobba-Douglassa – gdzie światowa stopa procentowa określa kapitałochłonność (stosunek kapitału do pracy) – z istotną cechą komplementarności umiejętności kapitałowych w produkcji, nie ma to miejsca w przypadku niniejszej pracy. Przy względnym niedostatku wysoko wykwalifikowanej siły roboczej wywołanym odpływem migracyjnym, wpływ na kapitałochłonność jest niejednoznaczny – wzrasta z powodu odpływu siły roboczej, a maleje z powodu mniejszej ilości kapitału zaangażowanego w produkcję. Wyniki pokazują, że, ilościowo, kapitałochłonność jest mniej więcej stabilna w okresie przejściowym (nieznacznie wzrastająca w dłuższym okresie), a zatem kluczowym mechanizmem płac względnych jest względny niedobór pracowników, co powoduje, że płace wykwalifikowanych pracowników rosną, podczas gdy niewykwalifikowanych spadają w okresie przejściowym. Jest to kluczowy wyzwalacz konsekwencji nierówności.

Uwzględniając zatem brakujące elementy, poza skutkami fiskalnymi, o których Pani Walerych pokrótce wspomina w końcowej dyskusji; brakuje nie tylko systemu emerytalnego, ale także ogólnych wydatków rządowych na jakieś dobro publiczne G , które mogłyby (lub nie) być neutralne dla bezpośredniej użyteczności – kluczowy element nieomówiony to korekty / dostosowania / dopasowania kapitału ludzkiego, które są podkreślone jako ważne w literaturze na temat emigracji zarobkowej młodych i wykształconych ludzi (tłum. brain drain literature). W obecnym kontekście, z istotną komplementarnością umiejętności kapitałowych w obecnym modelu – lub pokrewną, niedoskonałą zastępowalnością pracowników wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych – w rzeczywistości wydaje się to być kluczowym elementem. Przez podnoszenie względnych płac wykwalifikowanych pracowników, zwiększają się zachęty do tworzenia kapitału ludzkiego tych, którzy zostają. Ten względny mechanizm niedoboru może równie dobrze odwrócić szkodliwe długoterminowe skutki dla produkcji i dobrobytu.

W świetle tego kanału [tłum. channel] oraz kluczowej roli względnych ruchów czynników cenowych w kształtowaniu nierówności, pozostaje pytanie o znaczenie szoków dochodowych dla omawianego pytania. Konsekwencje cenowe są rozłożone na różne rodzaje – a nie w ich obrębie – i żaden konkretny instrument ubezpieczeniowy / zabezpieczający [tłum. insurance] nie znajduje się w centrum niniejszej analizy. A zatem, jak bardzo zmieniłyby się wyniki, gdyby wariacja szoków dochodowych była ustawiona na zero (lub na liczbę bardzo bliską zeru[?])[tłum. ?] **Czy oznaczałoby to trudności techniczne w rozwiązaniu [tłum. dla] okresu przejściowego – ponieważ zachowanie modelu jest mniej płynne – czy może to by zadziałało, i czy zatem byłoby to realną alternatywą dla sformułowania dwóch typów gospodarstw domowych – wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych – modelu do analizy?** Jeśli tak, to rozszerzenie o wewnętrzny / endogeny kanał kapitału ludzkiego mogłoby być technicznie wykonalne w okresie przejściowym i stanowiłoby interesującą kontynuację projektu.

Jeśli chodzi o motywację pracy, ciekawym byłoby dowiedzieć się więcej o danych. Biorąc pod uwagę, że rozszerzenie UE miało miejsce 15 lat temu, co wiadomo w najbardziej stylizowany sposób na temat ewolucji płac per capita i dystrybucji płac między różnymi typami pracowników od tego czasu?

Wreszcie, jako drobne uwagi, moim zdaniem tabele i dane liczbowe powinny być umieszczone w tekście głównym, a nie w załączniku, co zmusza czytelnika do poruszania się tam i z powrotem po całym dokumencie. Również definicja równowagi wydaje mi się ważnym elementem, który wolę by był umieszczony w tekście głównym.

Jak wyżej podkreśliłem, moje konstruktywne uwagi do rozprawy nie powinny podważać imponującego wkładu Pani Walerych. Bez wątpienia jest to bardzo mocna rozprawa, która powinna otrzymać najwyższą możliwą ocenę. Dlatego rekomenduję przyjęcie niniejszej pracy doktorskiej z wyróżnieniem, i życzę Pani Walerych wszystkiego najlepszego w przyszłości zawodowej.

Proszę o kontakt w każdej chwili, jeśli będą Państwo potrzebowali więcej informacji w tej ważnej sprawie.

Dr. Alexander Ludwig

Profesor ekonomii